SKOGKURS

Kartlegging av opplæring i bruk av motorsag og ryddesag

Rapport fra Skogbrukets Kursinstitutt

29. Januar 2021

Innholdsfortegnelse

Forord 3
Bakgrunn for prosjektet 4
Dokumentert sikkerhetsopplæring 4
Hvem har gjennomført prosjektet 4
Prosjektgjennomføring 5
Metode 5
Spørreundersøkelse 5
Kartlegging profesjonelle 5
Kartlegging av opplæringsinstitusjoner 6
Resultater 8
Spørreundersøkelse på Facebook 8
Spørreundersøkelse for profesjonelle 11
Kartlegging av opplæringsinstitusjoner 16
Kartlegging av naturbruksskoler 21
Kommentarer 23
Spørreundersøkelsen på facebook 23
Spørreundersøkelsen til profesjonelle 23
Prosjektregnskap 24
Vedlegg: 25

Forord

Skogbrukets Kursinstitutt (Skogkurs) leverte høsten 2020 en rapport til Skogbrukets HMS-utvalg med hensikt å kartlegge opplæringen som blir gitt i bruk av motorsag og ryddesag.

HMS-utvalget og Skogbrukets Verdiskapingsfond stilte seg kritisk til gjennomføringen og resultatet i denne rapporten og ønsket en utfyllende undersøkelse. Denne rapporten inneholder de opprinnelige resultatene og en utfyllende undersøkelse.

Det blir bare presentert resultater fra kartleggingen, den inneholder ingen konklusjoner. Det er opp til Skogbrukets HMS-utvalg å bruke resultatene.

Prosjektet er finansiert av Skogbrukets verdiskapningsfond.

Skogkurs vil takke for tilliten til å gjennomføre oppdraget og finansieringen.

Mathis Lunde Øyvind Juliussen

Bakgrunn for prosjektet

HMS- utvalgets medlemmer opplever at det er en betydelig usikkerhet blant arbeidstagere og arbeidsgivere om hva en opplæring om bruk av motorsag og ryddesag etter §§ 10-1 og 10-2 skal inneholde. HMS- utvalget ønsker å arbeide for et godt og sikkert arbeidsmiljø i skognæringen, med særlig fokus på det forebyggende arbeidet.

Skogbrukets HMS-utvalg var i 2017 på studietur til Sverige for å bli informert om det såkalte «Motorsagførerkortet». Der de besøkte Arbetsmiljøverket. Reglene i Sverige ble fom 1.1-2015 endret slik at den som arbeider med motorsag både skal en teoretisk og praktisk prøve. Dette skal kunne dokumenteres jfr. Arbetsmiljøverkets forskrift AFS 2012.

Motorsag brukes i flere yrkessammenhenger som for eksempel hogst i forbindelse med tynning eller sluttavvirkning. Linjearbeidere bruker også en del motorsag både i forbindelse med rydding langs linjene og ved linjebrudd. I 2008 sendte Arbeidstilsynet ut et rundskriv vedrørende sikkerhetsopplæring for ansatte utenom skogbruket. Skogbrukets HMS-utvalg i samarbeid med Skogbrukets kursinstitutt har også utgitt en brosjyre med veiledninger om "Sikker hogst."

HMS- utvalget vil vurdere hvorvidt de skal anbefale næringen mere konkret krav til sikkerhetsopplæringen i bruk av motorsag og ryddesag og at en mer organisert opplæring vil bidra til å redusere skader og ulykker. Det er videre viktig at også de videregående skolene som i dag står for en stor del av denne opplæringa kan legge slike retningslinjer inn i sine opplæringsplaner.

Dokumentert sikkerhetsopplæring

Arbeidstilsynets forskrift om «Utførelse av arbeid» av 1. januar 2013 setter krav til sikkerhetsopplæring. Formålet med forskriften er å sikre at utførelsen av arbeid og bruk av arbeidsutstyr blir gjennomført på en forsvarlig måte, slik at arbeidstagerne er vernet mot skader på liv eller helse.

Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) fra 12.6-20111, §§ 10-1, 10-2 og 10-4 omfatter bruk av motorsag og ryddesag:

§ 10-1. Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring for arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk.

§ 10-2. Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring ved bruk av arbeidsutstyr.

§ 10-4. Krav til ustyrsspesifikk opplæring.

Hvem har gjennomført prosjektet

Skogbrukets kursinstitutt (Skogkurs) fikk i oppdrag å kartlegge opplæringen som blir gitt i motorsag og ryddesag. AT Skog SA og SB Skog AS støtter prosjektet og bidro til å utforme undersøkelsen som er rettet mot profesjonelle og naturbruksskoler. Prosjektet hadde oppstart 1. kvartal 2020 og avsluttes i 3. kvartal 2020 og er finansiert av Skogbrukets Verdiskapingsfond. Den utfyllende undersøkelsen ble gjennomført i januar 2021.

Skogbrukets kursinstitutt er en kompetanseformidler innen næringsutvikling og forvaltning av skog og andre arealressurser. Skogkurs skal gjennom sin virksomhet bidra til kompetanseheving for aktørene i skogbruksnæringen, og formidle kunnskap om skog og natur til skoleverk og allmennheten.

Prosjektgjennomføring

Metode

Spørreundersøkelse

For å kartlegge hvem som er tilbydere av kurs i dokumentert sikkerhetsopplæring utarbeidet vi en spørreundersøkelse som ble publisert i facebookgruppen «Skogsdrift gammel og ny». Den har over 45 800 medlemmer (15.09.2020) og har medlemmer med forskjellig bakgrunn, alt fra profesjonelle entreprenører til de som hogger ved til eget bruk på hytta.

Spørreundersøkelsen inneholdt følgende spørsmål:

- Er du mann eller kvinne?
    - (Alternativer; mann eller kvinne)
- Hva er din alder?
    - (Intervaller; 16-25, 26-35, 36-45, 56-65, 66-75 og 76 eller eldre)
- Hva slagsutstyr har du fått opplæring i?
    - (Alternativer; motorsag, ryddesag eller begge deler)
- Hvem stod for opplæringen
    - (Fri tekst)
- I hvilket fylke ble opplæringen gjennomført?
    - (Fylkesinndeling før 2020)
- Når deltok du på opplæring?
    - (Intervaller; 1960-1970, 1971-1980, 1981-1990, 1991-2000, 2001-2010 eller 2011-2020)
- Hvor langvarig var opplæringen?
    - (Alternativer; mindre enn 1 dag, 1 dag, 2 dager eller mer enn 2 dager)
- På hva slags måte ble opplæringen gitt?
    - (Alternativer; teoretisk, praktiske øvelser eller både teoretisk og praktisk)
- Hvor fornøyd var du med opplæringen som ble gitt?
    - (Alternativ; 1-6 stjerner fra ikke fornøyd til veldig fornøyd)
- Generell kommentar, f.eks. om det er ting som du føler manglet i opplæringen eller lignende?

Spørreundersøkelsen skilte ikke på hvilken faggruppe deltagerne tilhørte eller hvor ofte de brukte motorsag eller ryddesag.

Spørreundersøkelsen lå ute i noen uker og purret opp flere svar et par ganger. Når vi satte strek, hadde vi fått inn til sammen 89 svar. Av de 89 svarene ble fem fjernet på grunn av useriøse eller ufullstendige svar.

Kartlegging profesjonelle

Vi sendte også ut en spørreundersøkelse til en rekke profesjonelle aktører som arborister, profesjonelle skogsarbeider, linjeryddere og lærere ved naturbruksskoler.

Spørreundersøkelsen inneholdt følgende spørsmål:

- Er du mann eller kvinne?
    - (Alternativer; mann eller kvinne)
- Hva er din alder?
    - (Intervaller; 16-25, 26-35, 36-45, 46-55, 56-65, 66-75 og 76 eller eldre)
- Hva jobber du med?
    - (Alternativ: Linjerydding, tradisjonelt skogsarbeid, Trefelling /Arborist eller skogkultur)
- Hva slags utstyr bruker du i ditt arbeide?
    - (Alternativer; motorsag, ryddesag eller begge deler)
- Er du selvstendig næringsdrivende eller ansatt i et selskap?
    - (Selvstendig næringsdrivende, eller ansatt)
- Hvor mange års erfaring har du i arbeid med motorsag eller ryddesag?
    - (Alternativ: 0-5, 6-10, 11-20, 21- 30 eller mer enn 30)
- Hvilken nasjonalitet har du?
    - (fritekst)
- Hva slags utstyr har du fått sikkerhetsopplæring i?
    - (Alternativer; motorsag, ryddesag eller begge deler)
- Hvor fikk du sikkerhetsopplæring? (Hvem var kursholder)
    - (Fri tekst)
- Når deltok du på opplæring?
    - (Fritekst)
- Hvor langvarig var opplæringen?
    - (Alternativer; mindre enn 1 dag, 1 dag, 2 dager eller mer enn 2 dager)
- På hva slags måte ble opplæringen gitt?
    - (Alternativer; teoretisk, praktiske øvelser eller både teoretisk og praktisk)
- Hvor fornøyd var du med opplæringen som ble gitt?
    - (Alternativ; 1-6 stjerner fra ikke fornøyd til veldig fornøyd)
- Hvilke krav stiller bedriften du jobber hos til godkjent sikkerhetsopplæring?
    - (fritekst)
- Generell kommentar, f.eks. om det er ting som du føler manglet i opplæringen eller lignende?

Vi gav mottakerne av spørreundersøkelsen 2 uker til å svare. Etter to uker hadde vi mottatt 50 svar.

Kartlegging av opplæringsinstitusjoner

Det var seks aktører/læringsinstitusjoner som utmerket seg, dette var Skogkurs (Aktivt skogbruk), Kongsberg videregående skole, Lena-Valle videregående skole, Solør videregående skole avd Sønsterud, Skjetlein videregående skole og Statens skogskole Finsås. Sistnevnte, Statens skogskole Finsås ble nedlagt i 2005, og vi forsøkte derfor ikke innhente data fra den skolen.

Vi gjorde i tillegg noen søk på internett for å finne andre tilbydere av kurs i opplæring i bruk av motorsag og ryddesag. Vi fant to, Kran og industriservice AS og Kurs og sikkerhet AS.

For å få innblikk i den opplæringen som ble gitt så sendte vi ut en forespørsel til følgende opplæringsinstitusjoner:

- Kran og industri service AS
- Solør videregående skole avd. Sønsterud
- Skjetlein videregående skole
- Aktivt Skogbruk, Skogkurs

- Lena – Valle videregående skole
- Kongsberg Videregående, Saggrenda
- Kurs og sikkerhet AS

Vi spurte om tilbakemelding om:

- En oversikt over innholdet både i praksis og teori for opplæring og bruk av motorsag og ryddesag som blir gitt.
- Om det er noen krav til lærere som underviser innenfor området opplæring i bruk av motorsag og ryddesag.
- Et eller flere eksempler på skriftlig dokumentasjon av den opplæringa som er gitt.

Kartlegging Naturbruksskoler

For å kartlegge hvilke krav som stilles til de som er ansvarlig for opplæringen i bruk av motorsag og ryddesag henvendte vi oss til 25 naturbruksskoler som tilbyr dokumentert sikkerhetsopplæring i bruk av motorsag og ryddesag.

Vi ønsket tilbakemelding på:

- Hvilke krav stiller dere til de som skal gi opplæring i bruk av motorsag og ryddesag?
- Hvordan blir kompetansen vektlagt?
- Hva gjør dere om dere mangler personell med riktig kompetanse?

Resultater

Spørreundersøkelse på Facebook

Vi har valgt å bruke seks figurer for å presentere de viktigste svarene fra undersøkelsen.

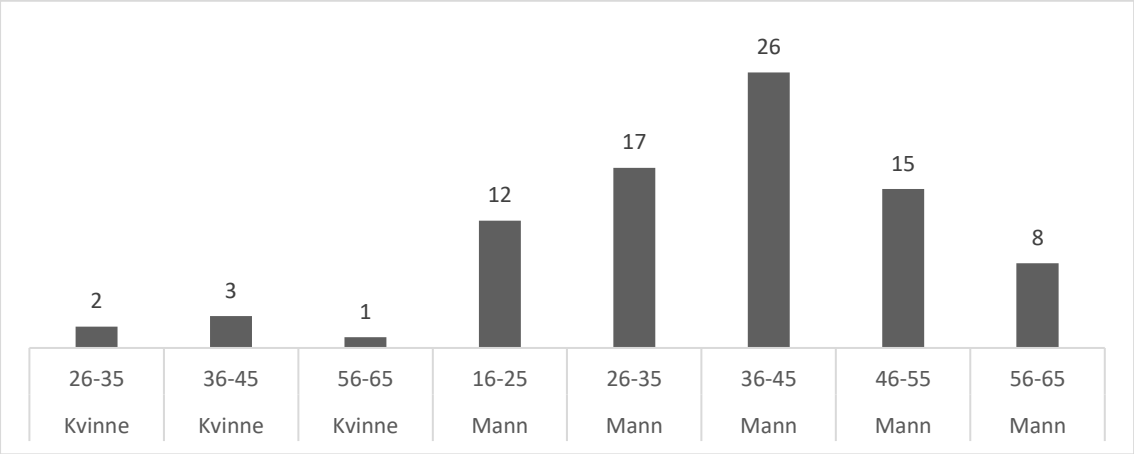

Figur 1. Kjønn- og aldersfordeling på deltagerne i spørreundersøkelsen (N=84).

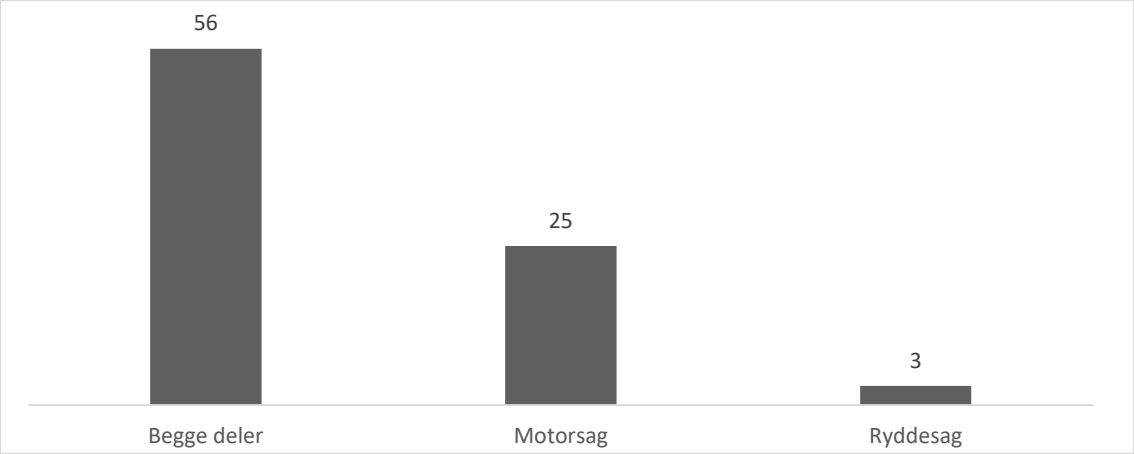

Figur 2. Hva slags utstyr har du fått opplæring i? (N=84).

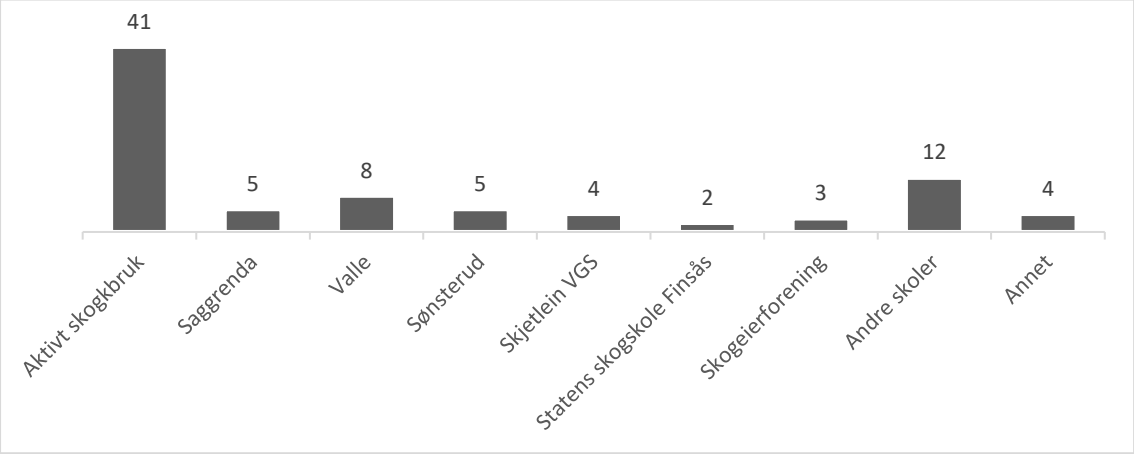

Figur 3. Hvem stod for opplæringen? (N=84).

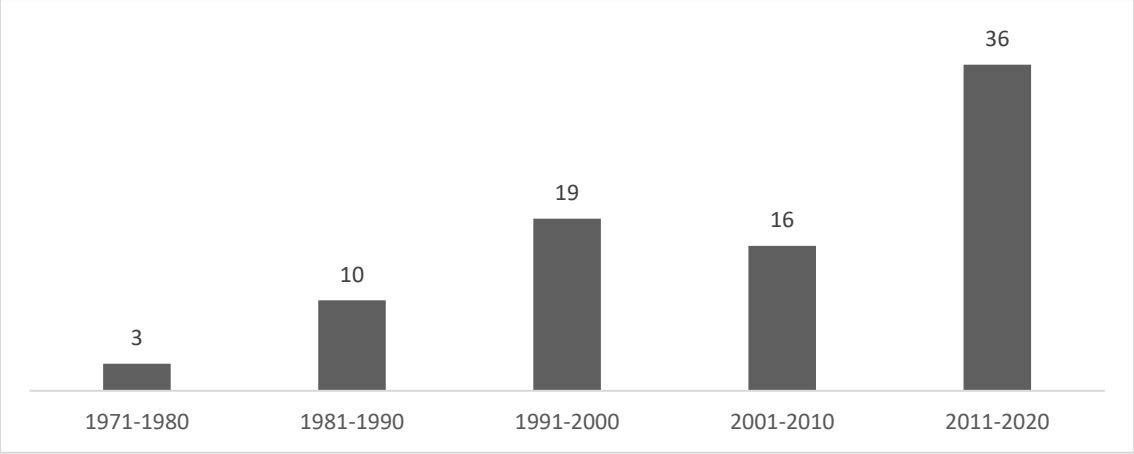

Figur 4. Når deltok du på opplæring? (N=84).

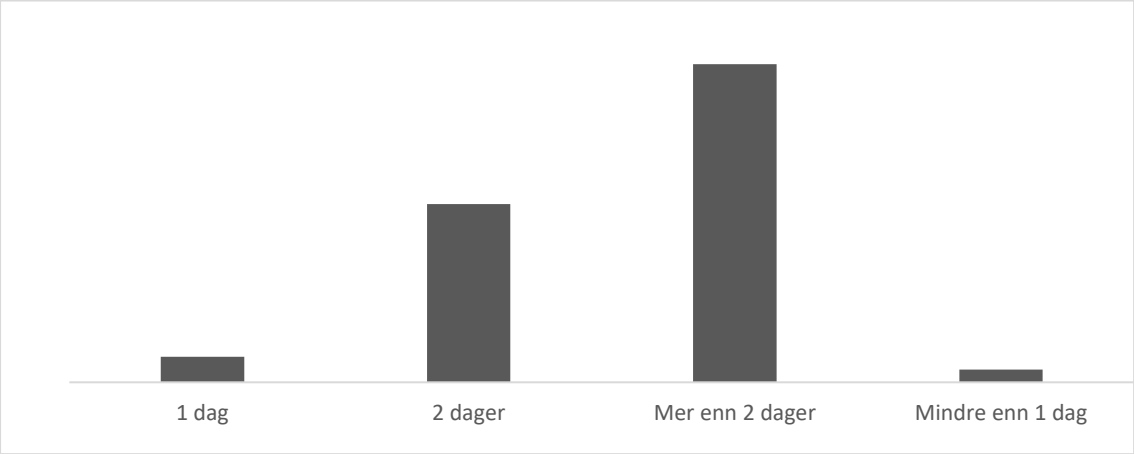

Figur 5. Hvor langvarig var opplæringen? (N=84).

Figur 6. På hva slags måte ble opplæringen gitt? (N=84).

Deltagerne hadde mulighet til å komme med generelle kommentarer. Her er noen av kommentarene presentert.

«Lærer selv opp egne barn... Opplæring bør kunne gies fra 14år, men lovverket er vel noe utydelig?»

«Et kurs vil alltid preges av de rammefaktorer som ligger til grunn. På vårt kurs var det veldig kaldt, noe som satte begrensninger på den praktiske delen (kortet ned). På deler av instruksjonen (spesielt innendørs) brukte instruktøren mye tid på gamle historier og svada prat. Noe slik er koselig og»

«For dårlige instruktører og gammeldagse metoder.»

«Opplæringen burde vært lengre. 5 dager»

«Den gang jeg gikk på skole, så hadde jeg veldig mange dyktige lærere som ga meg en skikkelig fagutdannede. Føler opplæring på videregående i dag har falt litt og har blitt litt tilfeldig. Ingen krav til å kunne noe lengre. I læreplanen skal man bare "Ha kjennskap til."»

«Viktig med både teori og praksis»

«Var lenge siden. Har nok ikke papirer igjen og har lurt på om den fortsatt er gyldig.»

«Eg blei godt kjent med eige utstyr, blei tryggare i skogen, og ser at eg trenge meir kurs om alt som skjer i skogen fra planting til hoggst.»

«Et 3 ukers kurs i lassbærer, motorsag og ryddesag. Totalt et veldig godt kurs i forbindelse med masterutdanningen på Ås»

«En god lærer!!»

Spørreundersøkelse for profesjonelle

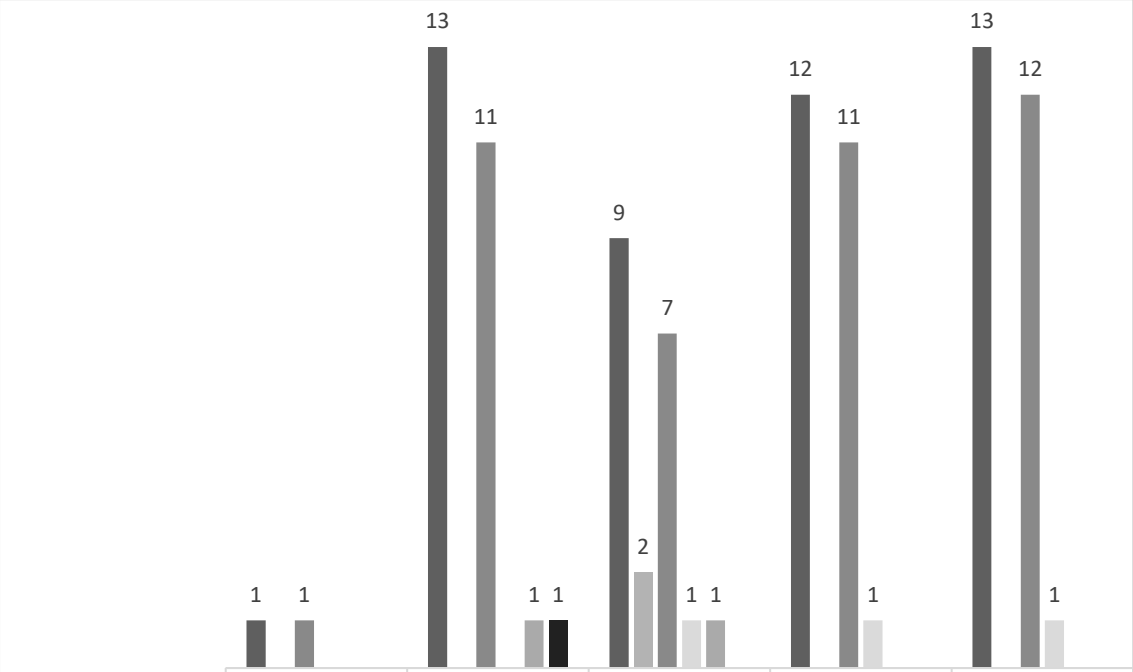

	16-25	26-35	36-45	46-55	56-65
Menn	1	13	9	12	13
Kvinner (norske)			2		
Norsk	1	11	7	11	12
Svensk			1	1	1
Polsk		1	1		
Nederlandsk		1			

Figur 7. Kjønn, alder og nasjonalitet på deltagerne i spørreundersøkelsen (N=50).

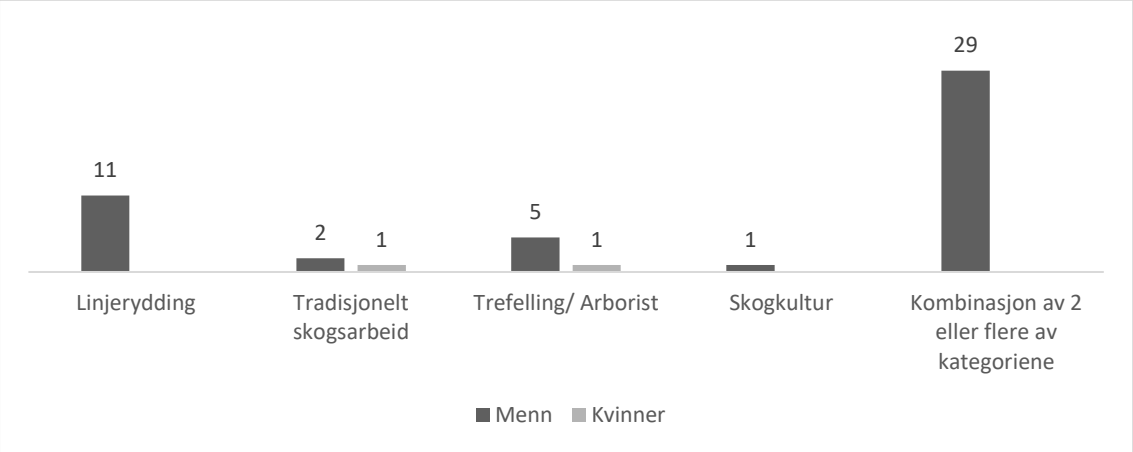

Figur 8. Hva jobber du med? (N=50).

Figur 9. Hva slags utstyr jobber du med og hva slags utstyr har du fått opplæring i? (N=50)

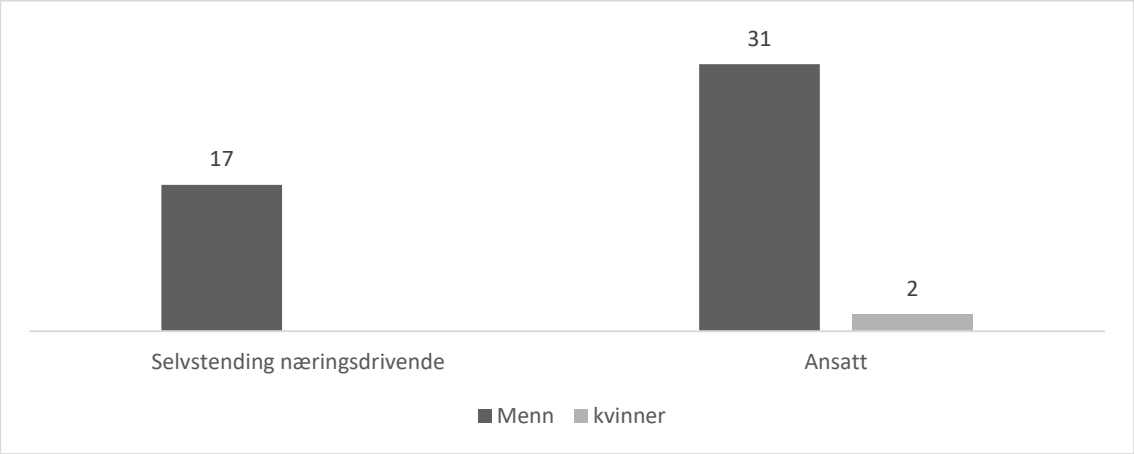

Figur 10. Er du selvstendig næringsdrivende eller ansatt? (N=50)

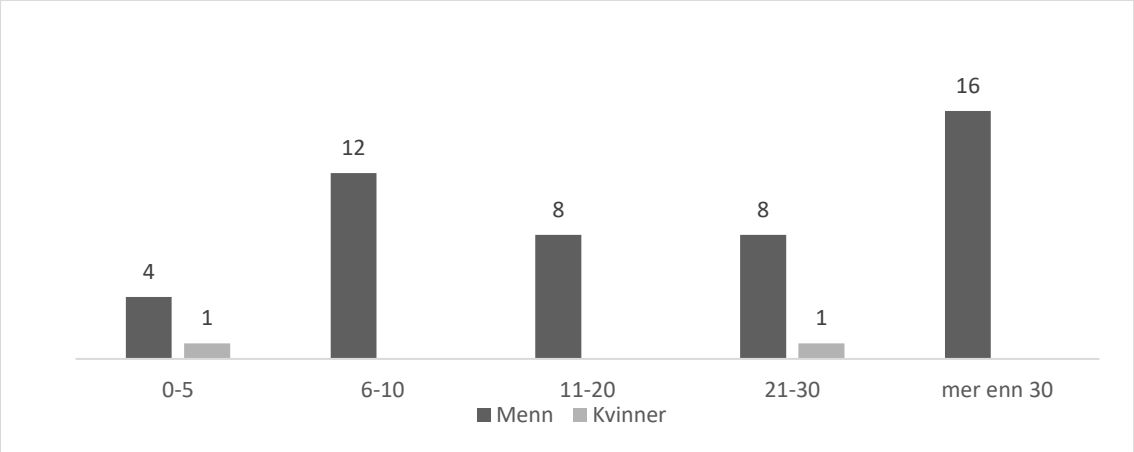

Figur 11. Hvor mange års erfaring har du? (N=50)

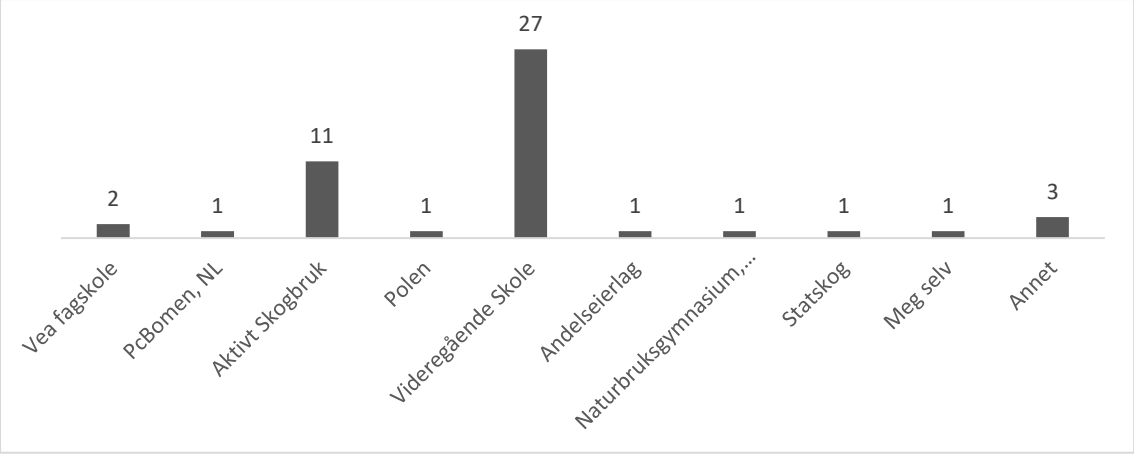

Figur 12. Hvor fikk du sikkerhetsopplæring? (Hvem var kursholder). (N=49)

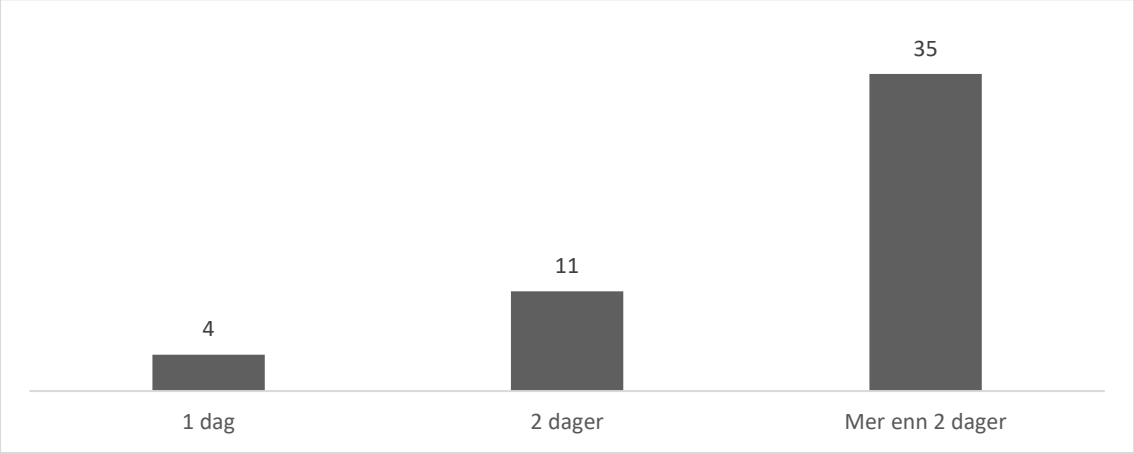

Figur 13. Hvor langvarig var sikkerhetsopplæringen? (N=50)

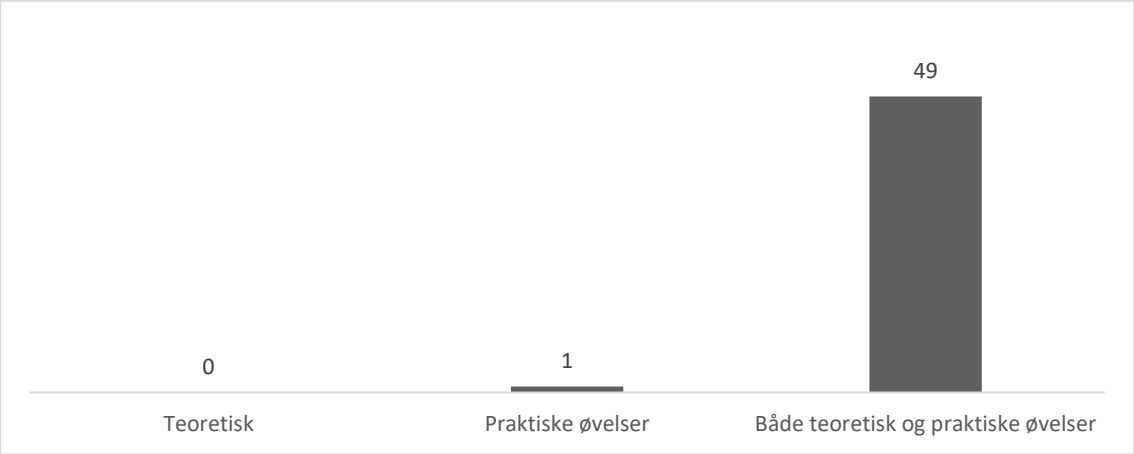

Figur 14. På hva slags måte ble sikkerhetsopplæringen gjennomført? (N=50)

Hvilke krav stiller bedriften du jobber hos til godkjent sikkerhetsopplæring?

«Krever at vi har godkjent sikkerhetsopplæring»

«Hvis ikke man har godkjent sikkerhetsopplæring vil man få opplæring av sertifiserte trepleiere med sikkerhetsopplæring eller lang erfaring internt i firmaet.»

«Gjennomføre AS kurs eller tilsvarende, har også egne instruktører i bedriften»

«Dokumentert sikkerhetsopplæring er tilfredsstillende»

«Skole eller AS-kurs»

«Ikke spesifisert»

«Dokumentert sikkerhetsopplæring beskrevet i §§ 10-1 og 10-2. I Forskriften om utførelse av arbeid fra 06.12.2011»

«Krav til at alle skal ha dokumentert sikkerhetsopplæring(minimum Aktivt Skogbrukskurs). I tillegg må alle ha spesifikke Trainor kurs ut ifra hvilke linjer det jobbes på. I tillegg må alle ha førstehjelpskurs.»

«Minimum et Aktivit skogbrukskurs eller tilsvarende. Dokumentert (attest eller lingnede fra tidligere oppdragsgivere) erfaring (mange år med aktivt bruk av motorsag/ryddesag) kan veie opp for manglende formell kompetanse.»

«Jobber som lærer, må ha godkjent sikkerhetsopplæring»

«Eg skriv ut til dei som jobbar for meg og 40timar praksis 10 med teori»

«Minimalt. Bare enkelt kurs!»

«Vi er en skole med mye praktisk opplæring, ikke alle lærere og assistenter har nødvendig dokumentert opplæring og det mangler oversikt. Ledelsen er lite bevisst på dokumentert sikkerhetsopplæring, men noen av lærerne har fokus på det.»

«Ingen krav, men siden jeg driver med utdanning, så er det forventet at jeg lærer bort!»

«Krav til dokumentert sikkerhetsopplæring, men ble ikke bedt om å vise det frem.»

«høye»

Deltagerne hadde mulighet til å komme med generelle kommentarer. Her er noen av kommentarene presentert.

«Viktig å ha god allsidig sikkerhetsopplæring for motorsag.»

«Har også to dagers kurs med risikovurdering av skog langs kraftlinjer i 2019. En dag med teori og en dag praksis»

«Enkelt skogkurs på 2 dager er for lite!»

«Med tanke på hvor farlig trefelling er, er det latterlig å tenke på at 15 timers praktisk kurs er nok som godkjent kurs. vi hadde et par timer teori og så gikk vi til skogen og felte noen trær. Og vips, bestått kurs.»

«Krav til dokumentasjon til bruk av motorsag må følges opp bedre.»

«Flott at dere setter fokus på et svært viktig tema. Vi har mange diskusjoner om temaet på xxx videregående skole, jeg opplever blant annet å få med elevassistent på skogbruksøvinger uten kompetanse overhode innen faget.»

Kartlegging av opplæringsinstitusjoner

Av de sju kursarrangørene som ble spurt, mottok vi svar fra fem. Vi har valgt å anonymisere svarene, de er nummerert fra 1 til 5.

Aktør 1 Videregående skole:

På skolen får VG1 og VG2 opplæring i bruk av motorsag.

Emner som gjennomgås er

- Personlig verneutstyr
- Verneutstyret på motorsaga
- Stell og vedlikehold
- Filing av skjæretann og rytter

Før elvene drar ut i skogen for å praktisere gjennomgås:

- Sikker jobbanalyse
- Tørr trening på attrapp
- Video av felleteknikker

Ute i skogen begynner lærer med å instruere felleteknikk og legger stor vekt på HMS

Elevene får, en av gangen prøve seg på kvisting. Deretter kan de som jeg ser er komfortable nok med saga prøve seg på felling.

Gjennomgang av aptering og kapping (forskjellige kappemetoder ut fra treets spenn).

Motorryddesag:

- Gjennomgang av HMS rundt saga
- Hvordan selen og saga justeres
- Stell og vedlikeholde av saga
- Filing og vigging av bladet.

Ute i skogen

- Sikker jobbanalyse
- Forskjellige kappeteknikker med saga
- Hvordan finne antall trær per dekar før og etter rydding/regulering
- Samtidig gjennomgås flerbruk av skog (ROS-arter, liggende og stående død ved, osv.)

Hver elev må skrive under på et skjema at de har fått sikker jobbanalyse. Disse skjemaene arkiverer jeg.

Utdannelsen til lærer: Skogtekniker fra Statens skogskole på Steinkjer.

Aktør 2 Videregående skole:

På skolen foregår opplæringen på VG1 naturbruk. Den starter høsten og blir egentlig ikke avsluttet før skoleåret er over. Det er en kontinuerlig prosess opplæring i bruk av motorsag. Men vi har en oppstart som må være gjennomført og godkjent før de benytter motorsaga i praksisundervisning.

Denne undervisningen er satt til minimum 15 timer. Vi benytter Skogkurs sin powerpoint «riktig og sikker hogst» som grunnlag. Deretter ser vi på oppbygging av motorsag med vekt på sikkerhetsdetaljer og vedlikehold av motorsaga. Vi går igjennom kjeder og sikkerhet. Vi benytter også heftene «Arbete med motorsag del 1 og 2».
Det blir gjennomført gjennomgang av kvisteattrapp og elevene trener også på denne med en sag uten å starte den. Videre brukes felle-atrapp til demonstrasjon og trening før demonstrasjon av felling av et tre og kvisting av dette.
Før vi tar i bruk motorsaga skal elevene ta en multiplechoice prøve på ca. 20 spm. der 77% må være riktig.
Vi benytter skolen rutiner og sikker jobbanalyse.
Opplæringen er tilnærmet lik på ryddesag bortsett fra atrapp bruken.

Et eller flere eksempler på skriftlig dokumentasjon av den opplæringa som er gitt.

- Sikker jobbanalyser
- Rutineskjemaer
- Kompetansebevis fra sentralregistret på dokumentert sikkerhetsopplæring på motorsag og ryddesag blir gitt elevene

I tilbakemeldingen kan vi lese at de ikke er kjent med om det er krav til lærerne som underviser innenfor området med opplæring i bruk av motorsag og ryddesag.

Aktør 3:

Motorsag/ryddesag brukerkurs 8 timer

Kurset gir brukere av bærbar kjedesag en god innføring i sikker bruk av sagen.
Kurset har høyt fokus på bruk av nødvendig personlig verneutstyr samt bl.a. sikker felling av trær og bruk av sagen.
Opplæringen tilfredsstiller kravene til dokumentert opplæring gitt i forskrifter.
Et kurs som gir trygghetsfølelse for både arbeidsgiver og arbeidstaker.

Teoridel.

- Kort innføring i gjeldende forskrifter
- Krav til opplæring
- Arbeidsgivers ansvar
- Arbeidstakers medvirknings ansvar
- Sikringsradio/mobiltelefon
- SJA (sikker jobb analyse)
- Personlig verneutstyr
- Ergonomi
- Gjennomgang av motorsagens verneinnretninger
- Bruk av hjelpemidler, brytejern, kiler, trampejern
- Farlige situasjoner
- Sikkerhetsregler ved fastfelling
- Vindfall
- Kvisting

Praktisk del

- Riktig bruk av personlig verneutstyr
- Førbruksontroll av sag
- Riktig arbeidsstillinger/teknikk
- Felling av trær
- Kvisting av trær
- Fokus på egen sikkerhet

Instruktør viser i praksis og veileder.
Eventuell erfaringsoverførsel mellom kursdeltakere dersom det finnes

Instruktører

- Instruktører med lang erfaring i sikkerhetsopplæring
- Høyt fokus på HMS
- Lang erfaring med bruk av motorsag/ryddesag (farlig verktøy)

Dokumentasjon

- Kursbevis etter gjennomført opplæring (elektronisk)
- Kompetansebevis

Aktør 4 Videregående skole:

Følgende momenter legges til grunn for opplæring på motorsag og ryddesag.

Alle lærere har utdanning i bruk av motorsag/ryddesag, noen fra SKI på Honne.
Grunnopplæringa på dokumentert sikkerhetsopplæring er på 20 timer på motorsag og 12 timer på ryddesag. Deretter sjølstendig jobbing i undervisning, hvor sikkerhet og arbeidsteknikk er i fokus.
Når opplæringa er gjennomført, må eleven bestå en teoretisk- og praktisk test. Opplæringa foregår gjennom hele utdanningsløpet, og kompetansebevis utstedes normalt når det er fullført.

Motorsag;

- Lover og forskrifter.
- Konstruksjon og virkemåte.
- Stell og vedlikehold som foretas daglig og periodisk.
- Verneutstyr og krav til verneutstyr, samt vedlikehold av verneutstyr.
- Sikre startstillinger.
- Faremomenter ved bruk av motorsag.
- Felle- og kvisteteknikk, fellehjelpemidler.
- Treslagenes ulikheter, og ulikheter gjennom året.
- Ulike faremomenter ved trær under felling, kvisting og kapping.
- Sikkerhetsavstander og kommunikasjon mellom 2 brukere, og mellom brukere og traktor med vinsj og lassbærer.
- Arbeidsteknikk og ergonomi.
- HMS og førstehjelp.
- Drivstoff og sagkjedeolje.
- Opplæring i utføre og foreta risikovurdering/SJA.
- Anleggsgartnerelevene får i tillegg opplæring på topphåndssag.

Ryddesag;

- Lover og forskrifter.
- Konstruksjon og virkemåte.
- Stell og vedlikehold som foretas daglig og periodisk.
- Faremomenter ved bruk av ryddesag.
- Verneutstyr og krav til verneutstyr, samt vedlikehold verneutstyr.
- Sikre startstillinger.
- Arbeidsteknikk og ergonomi.
- Effektiv bruk av ryddesaga.
- HMS og førstehjelp.
- Drivstoff.
- Opplæring i utføre og foreta risikovurdering/SJA.

Aktør 5:

Motorsag

- Emner for kurset
    - Vedlikeholdsrutiner og sjekk av sagens verneutrustning, samt personlig verneutstyr.
    - Sikkerhetsregler ved bruk av motorsag.
    - Grunnleggende bruk av motorsag og arbeidsteknikk.
    - Sikker felling, kvisting og nedtaking av fastfelte trær, samt bruk av hjelpeutstyr.
    - Sikker kapping av trestammer.
    - Praktiske øvinger.

Varighet og praktisk info
Kurset er tilrettelagt og kan gjennomføres i tilknytning til arbeidsplassen, med praktiske øvelser sammen med instruktør. Det legges stor vekt på sikkerhet. Kurs gjennomføres på to arbeidsdager (15 timer) med 5-6 deltakere pr kurs. Deltakerne benytter sin egen motorsag og sitt eget verneutstyr.

Ryddesag

- Emner for kurset
    - Vedlikehold av motorryddesag.
    - Kontroll og funksjonstesting av verneinnretninger
    - Filing av ryddesagblad.
    - Innstillinger.
    - Sikker arbeidsteknikk.
    - Sikker skjæreteknikk.
    - Verneutstyr og sikkerhetsregler.
    - Planlegging av arbeidet.
    - Resultatkontroll.
    - Praktiske øvelser

Varighet og praktisk info
Kurset varer i 7,5 timer og kan gjennomføres både på dagtid/kveldstid og lørdager.
Kurset foregår i ute skogen.
På kurset benytter deltakerne sin egen sag og verneutstyr. 5-6 deltakere pr kurs.

Alle instruktører autoriseres av Skogkurs før egen opplæring kan starte.

Kartlegging av naturbruksskoler

Av de 25 naturbruksskolene som ble spurt, mottok vi svar fra 10. Ettersom det blir stilt spørsmål som ga åpne svar har vi valgt å gjengi noen av svarene. For fullstendig svar se vedlegg.

- Hvilke krav stiller dere til de som skal gi opplæring i bruk av motorsag og ryddesag?

  «Undervisningskompetanse i forhold til opplæringsloven. Kurs i skogbruk og skolens dokumenterte sikkerhetsopplæring.»

  «Vår faglærer er instruktør for aktiv skogbruk.»

  «Faglærere i naturbruk, med kompetanse og erfaring innenfor skogbruk/teknikk/anleggsgartnerfag.»

  «Skulen sin ansvarleg for opplæring i bruk av motorsag/ryddesag er skogtekniker. I praksisdelen av opplæringa er det og ein lærar med mykje praktisk erfaring i skogarbeid.»

  «Skogbruksutdanning på bachelor eller master samt praksiserfaring og pedagogikk»

  «Formell kompetanse i form av utdanning innen skogbruk og meget god praktisk erfaring»

- Hvordan blir kompetansen vektlagt?

  «God praksiserfaring og batchlor er viktigere enn master uten praksiserfaring»

  «Skulen tek utgangspunkt i Forskrift om utførelse av arbeid, kap. 10. Elevane får om lag to timar teoriundervisning, tre timar med drift og vedlikehald av motorsag på verkstaden, tre dagar opplæring og øving i praktisk hogst og gjerne litt bruk av ryddesag.»

  «Ingen får drive undervisning uten denne kompetansen.»

  «Ved ansettelse som naturbrukslærer er det krav om både faglig og pedagogisk kompetanse. Fagbakgrunnen vektlegges sterkest, da man kan bli ansatt "på vilkår", med krav om å fullføre pedagogisk utdannelse etter ansettelse.»

- Hva gjør dere om dere mangler personell med riktig kompetanse?

  «Hvis vi mangler personell med riktig kompetanse, leier vi inn eksterne som har den riktige kompetansen.»

  «Skulen er avhengig av at kompetansen som er nemd ovafor er tilgjengeleg.»

  «Vi har ikke vært i den situasjonen at vi har manglet personell med kompetanse. Om vi skulle komme i en slik situasjon, hadde vi sendt personell på kurs/utlyst stilling med krav om rett kompetanse.»

  «Da kan vi ikke gjennomføre denne opplæringen. Alternativer må sees på. Vi ser at på sikt vil dette bli en utfordring når vi rekrutterer. Våre fagpersoner på området vil i løpet av få år gå av med pensjon og vi ser at dette er kompetanse som er vanskelig å

rekruttere. Vi forsøker når mulig å gi egne ansatte nødvendig kompetanse. Nødvendig kompetanse innebærer i stor grad å trene for å øke ferdigheter i tillegg til kunnskap. Vi gjennomfører kursing av egne ansatte minst en gang i året. I tillegg bruker vi også Skogkurs sine tilbud.»

«Sender personell på kurs/etter-/videreutdanning, eventuelt leier inn spisskompetanse til undervisning.»

Kommentarer

Spørreundersøkelsen på facebook

Responsen på spørreundersøkelsen som lå ute på facebook kunne ha vært bedre, 0,2% av medlemmene i gruppen svarte (89 av 45 800 (per 15.09.2020.). Vi gjorde oss selv en bjørnetjeneste ved å slå av muligheten for kommentarer på innlegget, dette for å unngå nettroll og unødvendige kommentarer. Samtidig ved å slå av muligheten for kommentarer vil innlegget fort forsvinne nedover i gruppefeeden.

Til spørsmål 4 (Hvem stod for opplæringen?) (Figur 3.) har vi definert 4,7% (N=84) av svarene som annet. Svarene her var *«far», «Gammel erfaren skogsarbeider», «Min sjef» og «Per Son»*.

Til spørsmål 4 (Hvem stod for opplæringen?) (Figur 3.) har vi definert 14,2% (N=84) av svarene som andre skoler. Svarene her var bla. *«Min far, senere landbruksskole», «skole», «Videregående skole», «Yrkesskole for skogbruk», «Voss jordbruksskole» og «Mo jordbruksskole».* Disse var for diffuse til å putte i en egen blokk. Og de skolene som ble presentert ble ikke valgt ut til videre undersøkelse.

Til spørsmål 4 (Hvem stod for opplæringen?) (Figur 3.) svarte 3,5% (N=84) at de hadde fått opplæring i regi av skogeierforeningene. Det er usikkert om det er skogeierforeningene som har hatt opplæringen eller om det kan være i regi av Aktivt Skogbruk.

Deltagerne i spørreundersøkelsen hadde mulighet til å komme med en generell kommentar, her kom det fram noen interessante svar. To av svarene utpekte seg spesielt

> *«lærer selv opp egne barn… Opplæring bør kunne gies fra 14 år, men lovverket er vel noe utydelig?»*

og

> *«Den gang jeg gikk på skole, så hadde jeg veldig mange dyktige lærere som ga meg en skikkelig fagutdannede. Føler opplæring på videregående i dag har falt litt og har blitt litt tilfeldig. Ingen krav til å kunne noe lengre. I læreplanen skal man bare "Ha kjennskap til."»*

Det ble ikke skilt på hvilken faggruppe deltagerne tilhørte eller hvor ofte de brukte motorsag eller ryddesag.

I tillegg til de aktørene vi kartlagt har det kommet fram at det tilbys opplæring i bruk av motorsag i forsvaret. Det ble ikke sendt noen henvendelse til forsvaret pga. vi ikke fikk vite om det før sent i prosjektgjennomføringen.

Spørreundersøkelsen til profesjonelle

Responsen på spørreundersøkelsen som er rettet mot profesjonelle er vanskelig å måle da vi har sendt den ut til ledere i bedriften.

Til spørsmål 9. Hvor fikk du sikkerhetsopplæring (hvem var kursholder)? (Figur 12) har vi slått sammen alle som svarte forskjellige videregående skoler til videregående skoler. Og definert 6,1 % (N=49) som «annet». Svarene her var bla. navngitte enkeltpersoner.

Prosjektregnskap

Vedlegg:

KIS KOMPETANSE AS

KIS Kran og Industri Service

Kursbevis

NN

Har den 00.00.2020 gjennomført
8 timers kurs i bruk av

«Motorsag og Ryddesag»

Kurset er gjennomført iht. forskrift 1357
Utførelse av arbeid § 10.1 og § 10.2

Gjennomgått sikker bruk og vedlikehold.
Kort innføring i lover og forskrifter,
støy og miljøkonsekvenser

NN
Instruktør

Frank Paulsen
Faglig leder

KIS KOMPETANSE er et selskap i KIS gruppen. Vi tilbyr et bredt spekter av kompetanse-givende og sertifiserende kurs for landbasert industri og offshorerelaterte virksomheter.

KIS KOMPETANSE arrangerer kurs over hele landet, bedriftsinternt eller som åpne kurs. Vi har egne kompetanse-sentre i Drammen og Bergen.

Deltager ID:

KIS – den beste kundeopplevelsen

Sertifisert av:

www.kis.no

.....

har i tiden ..... *gjennomgått*

Vedlikehold og grunnleggende bruk av motorsag

15 timer

Kurset omfattet følgende emner:

- Enkelt vedlikehold av motorsagen
- Filing av motorsagkjedet
- Forskriftmessig personlig verneutstyr og verneutstyr på motorsaga
- Kontroll av sagas verneinnretninger.
- Sikkerhetsregler ved bruk av motorsag
- Praktisk bruk av motorsag
  - sikker felle-, kviste- og kappeteknikk
  - nedtaking av fastfelte trær med vendebånd
  - bruk av hjelpeutstyr under hogst (trampejern/brytejern/kile)
  - kapping av stammer i spenn
- Praktiske øvelser

Kurset oppfyller kravet om sikkerhetsopplæring i henhold til EU-direktiv ved bruk av motorsag til vanlig felling, kvisting og kapping av skogstrær.

.....
Sted, dato

Eva Chr. Skagestad

Adm.dir
Skogbrukets Kursinstitutt

.....
Instruktør

Grønt kompetansesenter

Dokumentasjon

på gjennomført sikkerhetsopplæring med bruk av arbeidsutstyr i skogbruket
i henhold til forskrift om bruk av arbeidsutstyr, best. nr. 555, § 48.
Dokumentasjonen forevises aktuelle myndigheter på forlangende.

SKOGEIER/SKOGSARBEIDER

Har gjennomført dokumentert sikkerhetsopplæring i henhold til forskrift om bruk av arbeidsutstyr, best. nr. 555, § 48, på det arbeidsutstyr som er ført opp nedenfor og på den måte som er angitt.

YRKESFAGLIG UTDANNING

Type utstyr	Godkjent yrkesfaglig utdanning. (Varighet av skole/kurs og hvor utdanningen har foregått)	Opplæring gjennomført (dato)	Instruktør (signatur)

BEKREFTELSE

Undertegnede bekrefter at de opplysninger som er gitt om yrkesfaglig utdanning er riktige.

Navn/organisasjon/adresse

Jon Olav Martinsen, Grønt kompetansesenter/Skjetlein videregående skole, Skjetleinvegen 114, 7083 Leinstrand

Sted/dato	Stempel og underskrift
Skjetlein, 27.11.2018	

Bl.nr 8. Skogbrukets landforening-94/01

Dette skjema anbefales brukt av Skogbrukets helse-, miljø- og sikkerhetsutvalg. Skjemaet anbefales oppbevart sammen med dokumentasjon for internkontroll eller kvalitetssystem.

Vedlegg: Svar fra naturbruksskolene

Hvilke krav stiller dere til de som skal gi opplæring i bruk av motorsag og ryddesag?
Skogbruksutdanning på bachelor eller master samt praksiserfaring og pedagogikk
Formell kompetanse i form av utdanning innen skogbruk og meget god praktisk erfaring
At de har grundige kunnskaper om bruk av motorsag og ryddesag og pedagogisk utdanning
Skulen sin ansvarleg for opplæring i bruk av motorsag/ryddesag er skogtekniker. I praksisdelen av opplæringa er det og ein lærar med mykje praktisk erfaring i skogarbeid.
Utdanning i fag der slikt utstyr benyttes og lang praktisk erfaring i praktisk bruk av slikt utstyr
Dokumentert opplæring
Undervisningskompetanse i forhold til opplæringsloven. Kurs i skogbruk og skolens dokumenterte sikkerhetsopplæring.
Vår faglærer er instruktør for aktiv skogbruk.
Faglærer i skogbruk eller tilsvarende kompetanse. Gpde praktiske ferdigheter og erfaring.
Faglærere i naturbruk, med kompetanse og erfaring innenfor skogbruk/teknikk/anleggsgartnerfag.

Hvordan blir kompetansen vektlagt?
God praksiserfaring og batchlor er viktigere enn master uten praksiserfaring
Avgjørende at den som gir opplæring har god kompetanse
Legger stor vekt på formell og praktisk kompetanse
Skulen tek utgangspunkt i Forskrift om utførelse av arbeid, kap. 10. Elevane får om lag to timar teoriundervisning, tre timar med drift og vedlikehald av motorsag på verkstaden, tre dagar opplæring og øving i praktisk hogst og gjerne litt bruk av ryddesag.
instruktør MÅ ha denne kompetanse
Bra
Ingen får drive undervisning uten denne kompetansen.
Svært viktig
Avgjørende for å gjennomføre denne opplæringen
Ved ansettelse som naturbrukslærer er det krav om både faglig og pedagogisk kompetanse. Fagbakgrunnen vektlegges sterkest, da man kan bli ansatt "på vilkår", med krav om å fullføre pedagogisk utdannelse etter ansettelse.

Hva gjør dere om dere mangler personell med riktig kompetanse?
Får tak på personell
Hvis vi mangler personell med riktig kompetanse, leier vi inn eksterne som har den riktige kompetansen.
Har ikke hatt denne problemstillingen
Skulen er avhengig av at kompetansen som er nemd ovafor er tilgjengeleg.
Da må det leies inn personell med kompetanse
Kurs
Vi har ikke vært i den situasjonen at vi har manglet personell med kompetanse. Om vi skulle komme i en slik situasjon, hadde vi sendt personell på kurs/utlyst stilling med krav om rett kompetanse.
Vi bytter økter slik at faglærer gjennomfører undervisningen.
Da kan vi ikke gjennomføre denne opplæringen. Alternativer må sees på. Vi ser at på sikt vil dette bli en utfordring når vi rekrutterer. Våre fagpersoner på området vil i løpet av få år gå av med pensjon og vi ser at dette er kompetanse som er vanskelig å rekruttere. Vi forsøker når mulig å gi egne ansatte nødvendig kompetanse. Nødvendig kompetanse innebærer i stor grad å trene for å øke ferdigheter i tillegg til kunnskap. Vi gjennomfører kursing av egne ansatte minst en gang i året. I tillegg bruker vi også Skogkurs sine tilbud.
Sender personell på kurs/etter-/videreutdanning, eventuelt leier inn spisskompetanse til undervisning.